

Aleksandra Gromelska¹

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POWIECIE KŁODZKIM

Pomiędzy rozwojem przedsiębiorczości a rozwojem regionalnym istnieje ścisła zależność. Z jednej strony rozwój przedsiębiorczości jest jednym z podstawowych czynników determinujących rozwój regionalny. Z drugiej zaś strony rozwój regionalny jest podstawą rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze². Artykuł ukazuje najważniejsze działania podejmowane w ostatnich latach przez władze powiatu kłodzkiego, jak też i władze tutejszych gmin, zmierzające do pobudzania rozwoju gospodarczego regionu, zwłaszcza w kontekście jego uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Szczególne miejsce w opracowaniu zajmują inicjatywy wspierające lokalną przedsiębiorczość, jak też i pojawiające się w tej kwestii najistotniejsze problemy, z którymi w najbliższym czasie będą musiały zmierzyć się władze regionu oraz lokalne społeczności.

* * *

Ziemia Kłodzka to jeden z ciekawszych, wyraźnie wyodrębnionych pod względem geograficznym regionów Polski południowo-zachodniej. Obszarowo Ziemia Kłodzka pokrywa się z powiatem kłodzkim i obejmuje powierzchnię około 1 642 km². Środkową jej część zajmuje Kotlina Kłodzka otoczona ze wszystkich stron łańcuchami górskimi, między innymi od południowego zachodu Górami Orlickimi i Górami Bystrzyckimi, od zachodu Wzgórzami Lewińskimi i Górami Stołowymi, od północnego zachodu i północy Górami Kamiennymi, Sowimi

¹ Dr Aleksandra Gromelska, adiunkt, Uniwersytet Wrocławski.

² I. Postuła, *Regionalna pomoc publiczna jako determinanta rozwoju przedsiębiorczości*, [w:] Problemy Zarządzania 2008, nr 2, s.137-138.

i Bardzkimi, a od strony wschodniej Górami Żłotymi, Bialskimi i Masywem Śnieżnika. Powiat kłodzki graniczy od południowej, zachodniej i wschodniej strony z Republiką Czeską, a jego kształt przypomina czworokąt wciśnięty niejako w Republikę Czeską³.

Ziemia Kłodzka to region obfitujący w naturalne surowce lecznicze, o atrakcyjnym krajobrazie i korzystnych warunkach klimatycznych. W powiecie kłodzkim występuje około 25% zasobów krajowych wód mineralnych i tym samym należy on do największych w Polsce ze względu na występowanie tych wód. Atrakcyjność Kotliny Kłodzkiej i otaczających ją gór wynika nie tylko z obfitości walorów przyrodniczych, ale również i antropogenicznych, co szczególnie sprzyja rozwojowi turystyki. Ziemia Kłodzka od lat przyciąga liczne rzesze turystów i kuracjuszy, którzy chętnie odwiedzają, znajdujące się tu miejscowości uzdrowskowe, takie jak: Duszniki Zdrój, Kudowa Zdrój, Łądek Zdrój, Polanica Zdrój i Długopole Zdrój, a także dwie, najważniejsze stacje klimatyczne: Międzygórze i Zieleniec.

Bogata historia, zasoby kulturowe jak również ukształtowanie geograficzne i warunki środowiska przyrodniczego powodują, że turystyka na Ziemi Kłodzkiej jest jedną z podstawowych sfer działalności. Dopiero na dalszych pozycjach plasują się funkcje rolnicze i przemysłowe tego regionu.

Na potencjał gospodarczy regionu kłodzkiego wpływa obok zasobów naturalnych i bogatego dziedzictwa kulturowego również stan i struktura tutejszej ludności i wynikające z tego konsekwencje dla rynku pracy.

Ludność powiatu kłodzkiego liczy ponad 164 tys. i zamieszkuje czternaście tutejszych gmin, takich jak trzy gminy wiejskie: Kłodzko, Lewin Kłodzki i Nowa Ruda, oraz pięć gmin miejskich: Duszniki Zdrój, Kłodzko, Kudowa Zdrój, Nowa Ruda, Polanica Zdrój, a także sześć gmin miejsko-wiejskich, takich jak: Bystrzyca Kłodzka, Łądek Zdrój, Międzylesie, Radków, Stronie Śląskie i Szczytina.

W świetle danych GUS liczba mieszkańców powiatu kłodzkiego w ostatnich latach systematycznie maleje, w roku 2002 wynosiła jeszcze ponad 170 tys. osób. Ma na to niewątpliwie wpływ migracja ludności zamieszkałej na obszarze Ziemi Kłodzkiej oraz utrzymujący się od kilku lat ujemny przyrost naturalny, który w roku 2008 ukształtował się na poziomie -2,4%. Analogicznie przyrost naturalny dla całego województwa dolnośląskiego w 2008 r. osiągnął zaledwie -0,2% (tabela 1).

Niekorzystne zmiany demograficzne ostatnich lat, związane ze starzeniem się społeczeństwa polskiego w wyniku spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu trwania życia mężczyzn i kobiet, ze szczególną siłą występują w powiecie kłodzkim.

Analizując strukturę ludności Ziemi Kłodzkiej w latach 2002-2008 w podziale na trzy ekonomiczne grupy wiekowe zaobserwować można systematyczne zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i jednocześnie zwiększanie

³ Starostwo Powiatowe w Kłodzku: *Strategia rozwoju powiatu kłodzkiego w latach 2008-2015*. Kłodzko 2008 r. <http://www.powiat.klodzko.pl/>, oraz *Koncepcja rozwoju subregionalnych produktów turystycznych Ziemi Kłodzkiej*, <http://www.powiat.klodzko.pl/turystyka/koncepcja.pdf>.

szanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W roku 2002 blisko 21% mieszkańców powiatu kłodzkiego stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,6% osoby w wieku produkcyjnym i 16,4% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Natomiast w roku 2008 osoby w wieku przedprodukcyjnym liczyły już tylko 17,4% ogółu mieszkańców powiatu kłodzkiego, osoby w wieku produkcyjnym – 65,1% i osoby w wieku poprodukcyjnym – aż 17,5% (tabela 1).

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne dla województwa dolnośląskiego i powiatu kłodzkiego za lata 2002-2008.

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Województwo dolnośląskie							
Ludność ogółem w województwie dolnośląskim (stan w dniu 31 XII)	2.904.694	2.898.313	2.893.055	2.888.232	2.882.317	2.878.410	2.877.059
W % ogółem ludność w wieku:							
Przedprodukcyjnym	21,0%	20,1%	19,5%	18,9%	18,5%	18,1%	17,8%
Produkcyjnym	63,7%	64,5%	65,1%	65,6%	65,8%	65,9%	65,9%
Poprodukcyjnym	15,3%	15,3%	15,4%	15,5%	15,7%	16,0%	16,3%
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-1,0%	-1,4%	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,8%	-0,2%
Powiat kłodzki							
Ludność ogółem w powiecie kłodzkim (stan w dniu 31 XII)	170.208	169.056	167.995	167.058	166.036	165.146	164.434
W % ogółem ludność w wieku:							
Przedprodukcyjnym	21,0%	20,1%	19,3%	18,8%	18,2%	17,8%	17,4%
Produkcyjnym	62,6%	63,5%	64,2%	64,7%	64,9%	65,1%	65,1%
Poprodukcyjnym	16,4%	16,4%	16,5%	16,6%	16,8%	17,1%	17,5%
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-2,9%	-3,0%	-3,3%	-2,5%	-2,9%	-3,3%	-2,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Bank Danych Regionalnych http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks.

Szybko postępujący proces starzenia się ludności powiatu kłodzkiego prowadzi do niekorzystnych następstw natury ekonomicznej i społecznej, w tym przede wszystkim wpływać na przyszłe rozmiary podaży zasobów siły roboczej na lokalnym rynku pracy.

W 2008 r. w powiecie kłodzkim ponad 60% osób zatrudnionych było w sektorze usług, blisko 27% mieszkańców pracowało w przemyśle, a najmniejszy odsetek osób w rolnictwie. Ze względu na niezwykle atrakcyjność turystyczną regionu kłodzkiego szczególnie rozwinął się na Ziemi Kłodzkiej rynek usług turystycznych i uzdrowiskowych oraz usług wspomagających rozwój turystyki. Wśród podmiotów gospodarczych, w podziale na sekcje, znaczącą grupę stanowiły w powiecie kłodzkim przedsiębiorstwa handlowe, transportowe, hotele i restauracje.

Do największych pracodawców tego regionu należą spółki uzdrowiskowe Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. z siedzibą w Polanicy Zdrój i oddziałami w Dusznikach Zdrój i Kudowie Zdrój oraz Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A. z siedzibą w Łądku Zdrój i oddziałem w Długopolu Zdrój.

Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. prowadzi działalność gospodarczą zarówno w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego, jak też i produkcji oraz sprzedaży naturalnych wód mineralnych, leczniczych i smakowych. Specjalizuje się w leczeniu dolegliwości kardiologicznych, narządu ruchu, gastrologicznych, pulmonologicznych, ginekologicznych, endokrynologicznych, osteoporozy, otyłości z towarzyszącymi jej schorzeniami oraz niedokrwistości.

Spółka posiada 14 obiektów sanatoryjno-szpitalnych, z łączną liczbą 1450 łóżek, a także zakłady przyrodolecznicze w Polanicy Zdrój, Kudowie Zdrój i Dusznikach Zdrój. Świadczy usługi lecznicze, hotelowe i gastronomiczne, a głównymi nabywcami tych usług są NFZ, ZUS i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także goście indywidualni z kraju i zagranicy. Aktualnie wznowiono dalsze działania prowadzące do prywatyzacji tej spółki. Do Ministerstwa Skarbu Państwa wpłynęło 7 ofert wstępnych od potencjalnych inwestorów. Zakończenie prywatyzacji planowane jest w tym roku⁴.

Natomiast druga z omawianych spółek – Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A. zgodnie z zamierzeniami Ministerstwa ma zostać wyłączona z prywatyzacji⁵. Spółka ta specjalizuje się w leczeniu dolegliwości narządów ruchu, schorzeń układu krążenia i dermatologicznych, a także angiologicznych i chorób przewodu pokarmowego oraz nerwic. Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A. posiada 9 obiektów sanatoryjno-szpitalnych, z łączną liczbą około 800 łóżek a także zakłady przyrodolecznicze w Łądku Zdrój i Długopolu Zdrój. Spółka podobnie jak Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. świadczy usługi lecznicze, gastronomiczne i noclegowe. Nabywcami tych usług są zarówno odbiorcy indywidualni, jak też i instytucjonalni.

⁴ Ministerstwo Skarbu Państwa: Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. z siedzibą w Polanicy Zdroju. Profile spółek. <http://inwestor.msp.gov.pl/>.

⁵ Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A., Oferta - nasze ośrodki, <http://www.uzdrowisko-ladek.pl/>, Ministerstwo Skarbu Państwa: Prywatyzacja / Mapy / Dolnośląskie / Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A. <http://prywatyzacja.msp.gov.pl/>.

Wśród pozostałych większych, przedsiębiorców funkcjonujących w powiecie kłodzkim warto wymienić także producenta armatury przemysłowej ZETKAMA S.A. w Ścinawce Średniej, GE Power Controls Sp. z o. o. w Kłodzku, Fenelon Group International w Kudowie Zdrój, Hute Szklą Kryształowego „Violetta” w Stroniu Śląskim, która jednak w ostatnich latach znacznie ograniczyła zatrudnienie, Zakłady Elektrotechniki Motoryzacyjnej Sp. z o.o. w Dusznikach Zdrój, Zakład Produkcji Automatyki Sieciowej S.A. w Przygórzu i Nowej Rudzie. Większość z wymienionych spółek powstała dzięki stworzeniu w regionie kłodzkim korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w postaci Noworudzkiego Parku Przemysłowego i Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Warto podkreślić, że przy tak wysokim bezrobociu, jakie od lat utrzymuje się w powiecie kłodzkim, dążenie do rozwoju nowoczesnej gospodarki jest niezwykle ważne. Zwłaszcza jeśli przedsiębiorczość podejmowana na Ziemi Kłodzkiej nie narusza ostrych rygorów w zakresie ochrony środowiska, jakie muszą spełnić tutejsze gminy uzdrowiskowe.

Problemem, z którym od dawna boryka się powiat kłodzki jest utrzymująca się wysoka stopa bezrobocia, znacznie przewyższająca stopę bezrobocia w Polsce i stopę bezrobocia w województwie dolnośląskim. W styczniu 2010 r. stopa bezrobocia w powiecie kłodzkim wyniosła 24,1%, gdy tymczasem w województwie dolnośląskim 13,4%, a w Polsce 12,7% (tabela 2).

Tabela 2. Stopa bezrobocia dla województwa dolnośląskiego i powiatu kłodzkiego za lata 2004-2010.

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	Styczeń 2009	Grudzień 2009	Styczeń 2010
Polska								
Stopa bezrobocia w Polsce	19,0%	17,6%	14,8%	11,2%	9,5%	10,5%	11,9%	12,7%
Województwo dolnośląskie								
Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim	22,4%	20,6%	16,6%	11,4%	10,2%	11,3%	12,5%	13,4%
Powiat kłodzki								
Stopa bezrobocia w powiecie kłodzkim	32,9%	32,2%	27,5%	23,1%	21,6%	23%	23%	24,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Regionalnych <http://www.stat.gov.pl/bdrr/app/strona.indeks>, oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku <http://www.pup.klodzko.pl/>.

Zwiększanie zatrudnienia poprzez kreowanie warunków do powstania nowych miejsc pracy, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, a także oddziaływanie na rozwój zasobów ludzkich poprzez organizację różnego rodzaju szkoleń to niewątpliwie jedno z najważniejszych wyzwań przed jakimi stają władze powiatu kłodzkiego.

kiego. Do najważniejszych realizowanych w ostatnich latach programów regionalnych należały:

- *Program – Inwestycje w kapitał ludzki poprzez zdobywanie nowych kwalifikacji,*
- *Wsparcie przedsiębiorczości w Regionie – „Przedsiębiorca”,*
- *Program dla osób z terenów wiejskich i miast do 25 tys. mieszkańców, w szczególności osób dotkniętych restrukturyzacją przemysłu Huty Szkła Kryształowego „Violetta” w Stroniu Śląskim.*

Ponadto na obszarze powiatu kłodzkiego realizowany jest projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego o nazwie „Buduj przyszłość”. Głównym celem tego projektu jest zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Kłodzku, poprzez realizację staży, szkoleń, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, realizację przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Do szczegółowych celów projektu należą: zwiększenie zasięgu oddziaływania aktywnej polityki rynku pracy, zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych i starszych oraz zmniejszenie bezrobocia wśród osób dotkniętych szczególnie trudną sytuacją na rynku pracy.

Warto jednocześnie podkreślić, że powiat kłodzki uzyskał na ten rok znaczną kwotę środków, na finansowanie działań wspierających zatrudnienie i przedsiębiorczość wśród mieszkańców regionu.

Warunki prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Ziemi Kłodzkiej, w tym zwłaszcza działalności turystycznej, uzależnione są w dużym stopniu od stanu, jakości i przystępności infrastruktury⁶. Przyciągnięcie znacznej liczby turystów i kuracjuszy jest możliwe tylko dzięki odpowiedniej dostępności komunikacyjnej regionu, utrzymaniu nieskażonego środowiska naturalnego, zagwarantowaniu dobrze rozwiniętej bazy turystyczno-wypoczynkowej. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej zwiększyły się możliwości pozyskiwania dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Warto wspomnieć, że powiat kłodzki uzyskał w ramach Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego najwyższe dofinansowanie do realizowanych tu 33 projektów, spośród wszystkich powiatów województwa dolnośląskiego. Tylko w powiecie milickim dofinansowanie to było wyższe w przeliczeniu na jednego mieszkańca (tabela 3).

Do najważniejszych realizowanych w powiecie kłodzkim inicjatyw finansowanych z funduszy unijnych należały działania wpływające na poprawę dostępności komunikacyjnej regionu kłodzkiego, takie jak między innymi: przebudowa i modernizacja śródmiejskich dróg gminnych regionalnego systemu komunikacyjnego w Kłodzku, budowa obwodnicy drogi wojewódzkiej nr 381 w Nowej Rudzie, przebudowa drogi wojewódzkiej nr 388 w Bystrzycy Kłodzkiej, oddanie do użytku przebudowanych odcinków dróg powiatowych nr 3274D i 3276D wraz z infrastrukturą towarzyszącą w gminach Międzyzlesie i Bystrzyca Kłodzka oraz przebudowa trasy turystycznej w Kłodzku. Druga grupa realizowanych na Ziemi Kłodz-

⁶ Ministerstwo Gospodarki: *Przedsiębiorczość w Polsce*. Warszawa 2009, s. 110-111.

kiej projektów koncentrowała się na poprawie stanu środowiska naturalnego między innymi poprzez zmniejszenie tempa wzrostu zanieczyszczeń spowodowanych ruchem drogowym i poprawę estetyki krajobrazu np. ochrona Gór Sowich i Bardzkich przez budowa infrastruktury technicznej w gminie miejskiej Nowa Ruda.

Tabela 3. Projekty ZPORR realizowane w powiatach województwa dolnośląskiego (priorytet I i III łącznie).

Powiat	Liczba projektów	Całkowita wartość (zł)	Dofinansowanie z UE (zł)	Liczba mieszkańców	Dofinansowanie na mieszkańca (zł)
bolesławiecki	10	36 266 493,73	20 630 201,46	88 341	233,53
dzierżoniowski	12	40 558 721,22	22 557 664,09	105 210	214,41
głogowski	11	61 254 313,07	20 000 211,98	87 669	228,13
górowski	5	9 435 006,01	7 044 206,63	36 607	192,43
jaworski	7	5 195 126,17	3 557 608,21	52 210	68,14
jeleniogórski	12	13 774 673,85	5 812 647,57	63 850	91,36
kamiennogórski	5	18 805 136,89	13 036 076,61	46 633	279,55
kłodzki	33	154 861 772,12	88 042 806,74	167 057	527,23
legnicki	5	10 301 092,21	6 637 890,04	53 007	125,23
lubański	8	23 452 900,77	16 716 044,53	57 188	292,30
łubiński	11	40 278 595,36	25 891 426,51	105 781	244,76
łwówecki	5	3 736 669,43	1 998 743,63	48 305	41,38
milicki	13	47 630 367,41	31 722 665,89	36 915	859,34
oleśnicki	32	75 498 695,02	45 794 945,76	103 335	443,17
oławski	16	22 754 067,45	11 578 891,73	71 103	162,85
polkowicki	8	40 950 172,82	12 820 021,61	61 144	209,67
strzeliński	8	15 254 936,90	9 313 294,04	44 240	210,52
średzki	15	16 149 574,68	9 871 791,55	49 115	200,99
świdnicki	33	51 765 317,30	34 059 802,12	160 675	211,98
trzebnicki	14	28 982 712,66	20 201 863,49	77 172	261,78
wałbrzyski	41	73 423 193,54	44 257 174,99	185 399	238,71
wołowski	14	17 313 722,06	11 512 727,16	47 539	242,17
wrocławski	36	65 800 402,03	39 162 461,08	100 866	388,26
ząbkowicki	6	5 269 115,79	2 728 406,65	69 521	39,25
zgorzelecki	22	32 444 019,59	19 028 643,99	94 765	200,80
złotoryjski	14	40 134 762,20	26 595 725,88	45 885	579,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: *Mapa projektów ZPORR Województwo Dolnośląskie*, <http://www.mapa.zporr.dolnyslask.pl/statystyki.php>.

Ponadto na Ziemi Kłodzkiej istotną rolę odgrywały projekty wspierające rozwój turystyki i kultury, takie jak przykładowo: rewaloryzacja Parku Zdrojowego, czy modernizacja Skansenu Ludowego w Kudowie Zdrój, zagospodarowanie turystyczne terenu wokół Czarnego Stawu w Dusznikach Zdrój. Projekty z tej grupy przyczyniały się do ratowania dziedzictwa kulturowego, a także lepszego wykorzystania potencjału turystycznego, kulturowego, historycznego i przyrodniczego powiatu kłodzkiego, a przez to zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu.

Jeszcze inną grupę projektów stanowiły inicjatywy wspierające rozwój infrastruktury komunalnej oraz inwestycje w zakresie ochrony środowiska naturalnego, a także inwestycje wspierające rozwój przedsiębiorczości, takie jak choćby przykładowo: Punkt Wsparcia Mikroprzedsiębiorcy, zapewniający osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą i mikroprzedsiębiorcom szeroki dostęp do bezpłatnych usług szkoleniowych i doradczych oraz udzielenie wsparcia finansowego tuż po zarejestrowaniu działalności gospodarczej⁷.

Rozwojowi przedsiębiorczości w poszczególnych gminach powiatu kłodzkiego niewątpliwie sprzyja wysoka samodzielność finansowa tych gmin. Gminy w których odnotowano wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem są w mniejszym stopniu uzależnione od aktualnej koniunktury gospodarczej i sytuacji finansowej budżetu państwa. Władze tych gmin mają większe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych do prowadzenia inwestycji związanych z poprawą wyposażenia infrastrukturalnego. Poziom środków zewnętrznych na realizację inwestycji samorządowych zależy bowiem od zmobilizowania odpowiedniego wkładu własnego⁸.

Porównując samodzielność finansową poszczególnych gmin powiatu kłodzkiego wyraźnie widać, że w najlepszej sytuacji znajdowały się gminy uzdrowiskowe: Duszniki Zdrój, Polanica Zdrój i Kudowa Zdrój, a także gmina miejska Kłodzko. W badanych gminach udział dochodów własnych w dochodach ogółem przekraczał 60%. Dochody własne stanowiły też podstawowe źródło wszystkich wydatków tych gmin.

Jednakże warto zwrócić uwagę, że wśród wydatków tych gmin przeważały wydatki bieżące. Zaś udział wydatków inwestycyjnych dla tych gmin w wydatkach ogółem osiągnął wartość niższą od wartości średniej dla powiatu kłodzkiego.

Najwyższy, ponad 30% udział wydatków inwestycyjnych odnotowano w takich gminach powiatu kłodzkiego, jak: Łądek Zdrój, Stronie Śląskie i Lewin Kłodzki (tabela 4). Gminy te finansowały działalność inwestycyjną z dochodów własnych, ale również i źródeł zewnętrznych, w tym także pożyczek i kredytów.

Podsumowując można dojść do wniosku, że dzięki tworzeniu odpowiednich warunków infrastrukturalnych, wspieraniu przedsiębiorczości, przy odpowiednim wykorzystaniu środków unijnych, władze, jak i społeczność w regionie kłodzkim, są w stanie przyczynić się do jakże potrzebnego, choćby ze względu na skalę bezrobocia, rozwoju gospodarczego całego powiatu. Kluczem na pewno byłoby polepszenie sektora turystycznego oraz wsparcie istniejących i utworzenie nowych gałęzi przemysłu mając na uwadze ochronę środowiska i zachowanie zasobów naturalnych, niezwykle istotnych na obszarze powiatu kłodzkiego.

⁷ Województwo Dolnośląskie *Mapa projektów ZPORR*, <http://www.mapa.zporr.dolnyslask.pl/statystyki.php>.

⁸ A. Kożuch, *Analiza finansowa budżetu gminy jako narzędzie oceny efektywności gospodarowania środkami finansowymi*, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, tom VIII, zeszyt 4, s. 184-185, http://www.seria.home.pl/2006_zeszyt4/38_kozuch.pdf

Tabela 4. Dochody własne i wydatki inwestycyjne gmin powiatu kłodzkiego w 2008 r.

Gmina	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	Udział dochodów własnych w wydatkach ogółem	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	Udział środków na inwestycje z budżetu UE w wydatkach inwestycyjnych ogółem
Powiat kłodzki	54,4%	51,0%	19,4%	9,2%
Duszniki Zdrój	63,9%	60,0%	18,7%	14%
Kłodzko (gmina miejska)	69,2%	67,8%	10,1%	10,0%
Kudowa Zdrój	63,1%	64,6%	16,2%	32,8%
Nowa Ruda (gmina miejska)	56,1%	51,3%	24,9%	8,7%
Polanica Zdrój	68,9%	65,2%	19,1%	0
Bystrzyca Kłodzka	48,7%	43,9%	14,9%	-
Kłodzko (gmina wiejska)	46,2%	49,2%	5,5%	11,5%
Łądek Zdrój	45,4%	38,9%	32,2%	14,4%
Lewin Kłodzki	57,1%	42,4%	33,3%	-
Międzylesie	36,6%	32,2%	21,1%	0,1%
Nowa Ruda (gmina wiejska)	46,3%	41,4%	24,5%	34,7%
Radków	44,2%	47,5%	16,2%	0,2%
Stronie Śląskie	52,1%	44,4%	39,1%	0
Szczytna	49,1%	42,5%	26,8%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Bank Danych Regionalnych http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks.

Bibliografia:

1. Główny Urząd Statystyczny. Bank Danych Regionalnych http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks
2. Kożuch A., *Analiza finansowa budżetu gminy jako narzędzie oceny efektywności gospodarowania środkami finansowymi*, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, tom VIII, zeszyt 4. http://www.seria.home.pl/2006_zeszyt4/38_kozuch.pdf
3. Ministerstwo Gospodarki, *Przedsiębiorczość w Polsce*. Warszawa 2009.
4. Ministerstwo Skarbu Państwa, Prywatyzacja/Mapy/Dolnośląskie/Uzdrowisko Łądek-Długopole S.A. <http://prywatyzacja.msp.gov.pl/>
5. Ministerstwo Skarbu Państwa, Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A. z siedzibą w Polanicy Zdroju. Profile spółek. <http://inwestor.msp.gov.pl/>
6. Postuła I., *Regionalna pomoc publiczna jako determinanta rozwoju przedsiębiorczości*, W: Problemy Zarządzania 2008, nr 2.
7. Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku <http://www.pup.klodzko.pl/>
8. Starostwo Powiatowe w Kłodzku, *Strategia rozwoju powiatu kłodzkiego w latach 2008-2015*. Kłodzko 2008 r. <http://www.powiat.klodzko.pl/>, oraz *Koncepcja rozwoju subregionalnych produktów turystycznych Ziemi Kłodzkiej*. <http://www.powiat.klodzko.pl/turystyka/koncepcja.pdf>

9. Uzdrowisko Łądek – Długopole S.A., Oferta - nasze ośrodki,
<http://www.uzdrowisko-ladek.pl/>.
10. Województwo Dolnośląskie *Mapa projektów ZPORR*,
<http://www.mapa.zporr.dolnyslask.pl/statystyki.php>.

Abstrakt

Możliwości rozwoju powiatu kłodzkiego wynikają przede wszystkim z jego uwarunkowań wewnętrznych, w tym głównie stanu i struktury dostępnych zasobów gospodarczych. Działania miejscowych władz powinny być ukierunkowane na odpowiednie wykorzystanie wewnętrznego potencjału regionu kłodzkiego, oraz wzmocnienie lokalnej aktywności i przedsiębiorczości, a także tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu tego regionu. Nie bez znaczenia są tu również uwarunkowania zewnętrzne tworzone przez państwo i Unię Europejską.

Pierwsza część artykułu zawiera charakterystykę wewnętrznego potencjału regionu kłodzkiego. Natomiast druga część ukazuje najważniejsze działania podejmowane w ostatnich latach przez władze powiatu kłodzkiego, jak też i władze tutejszych gmin, zmierzające do pobudzania rozwoju gospodarczego regionu, zwłaszcza w kontekście jego uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Szczegółne miejsce w opracowaniu zajmują inicjatywy wspierające lokalną przedsiębiorczość, głównie w związku z problemem z jakim od lat zmagają się powiat kłodzki – wysokim poziomem bezrobocia.

The development of entrepreneurship in Kłodzko administrative unit

The possibilities of the development in Kłodzko administrative unit depend , first of all, on its internal factors, especially on the structure and condition of the available economic resources. The activities of the local government should be focused on a proper use of the internal potential of the Kłodzko region, strengthening the local entrepreneurs' activity and creating a favourable climate for economic and social development of the region. Also, the external conditions created by the state and the European Union are not without significance.

The first part of the article deals with the characteristics of internal potential of the Kłodzko region, whereas the second one presents the most crucial activities undertaken in the region in recent years by the local government and communes. All the activities are meant to stimulate the economic growth of the region especially in the context of its external and internal conditions. Special place in the study is devoted to the initiatives supporting local entrepreneurship mainly in connection with a high level of unemployment – the problem which Kłodzko administrative unit has been struggling for years.

PhD Aleksandra Gromelska, assistant professor, University of Wrocław.